

VZOROVÁ SMĚRNICE SPIS

SMĚRNICE č. ...

pro poskytování psychosociální podpory v...

Obsah

1. Účel
2. Působnost směrnice
3. Zkratky a pojmy
4. Praktický postup a aktivace
5. Koordinace SPIS

1 Účel

Tento dokument definuje postup poskytování psychosociální intervenční služby v ....ZZ..... Popisuje systém peer a intervenční podpory. Materiál vychází z aktuálních doporučení MZ ČR.

2 Působnost směrnice

Směrnice je závazná pro všechny zaměstnance.

3 Zkratky a pojmy

3.1. Zkratky

MZČR	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
ZZ	Zdravotnické zařízení
SPIS	Systém psychosociální intervenční služby

3.2. Základní pojmy

AKUTNÍ STRESOVÁ REAKCE - reakce organismu na stav ohrožení. Vzniká u zasaženého nejčastěji do tří dnů od zátěžové události.

PRNÍ PSYCHICKÁ POMOC - podpora osobám zasaženým nadlimitní zátěžovou událostí, často poskytovaná bezprostředně po jejím vzniku nebo s odstupem několika hodin či dnů, a to při situacích nadlimitního psychického zatížení způsobené tragickou událostí.

SEKUNDÁRNĚ ZASAŽENÝ – osoba, která má zpravidla k primárně zasaženému člověku emoční vazbu a došlo u ní k akutní reakci na stres. Může se však také jednat o svědky tragické události, nezraněné účastníky, sekundárně zasažené pacienty.

SPIS – Systém psychosociální intervenční služby se zaměřuje na poskytování psychosociální a první psychické podpory ve zdravotnictví a zahrnuje dvě složky:

1. Psychosociální (peer) podporu zdravotníkům. Podpora dovnitř je poskytována zejména zdravotníkům po prožitých profesně náročných situacích.
2. První psychickou pomoc sekundárně zasaženým, poskytovanou nejčastěji příbuzným a blízkým pacientům, ve výjimečných případech se může jednat o sekundárně zasažené pacienty.

PEER - zdravotnický pracovník vyškolený pro poskytování první psychické pomoci kolegům.

ZDRAVOTNICKÝ INTERVENT - proškolený zdravotnický pracovník poskytující první psychickou podporu sekundárně zasaženým, jevícím příznaky akutní stresové reakce.

KOORDINÁTOR SPIS TÝMU - koordinuje činnost peerů i zdravotnických interventů v daném zdravotnickém zařízení.

KRAJSKÝ KOORDINÁTOR SPIS – osoba pověřená organizováním a koordinováním psychosociální podpory v rámci SPIS na území daného kraje.

PSYCHOLOG SPIS – psycholog pracující ve zdravotnictví a registrovaný ve SPIS; osoba s ukončeným vysokoškolským vzděláním v oboru jednooborové psychologie. Součástí SPIS se může stát po absolvování výcviku krizové intervence či první psychické pomoci nebo výcviku v metodách CISM. Na svém pracovišti je peerům a interventům k dispozici pro intervize a odbornou podporu.

ODBORNÝ GARANT SPIS – určená osoba, která z odborného hlediska doporučuje peerům a zdravotnickým interventům správné provádění příslušné činnosti a deklarované postupy v konkrétní problematice.

4. PRAKTICKÝ POSTUP A AKTIVACE

4.1. Aktivace a zásady peer podpory

- Psychická podpora je vedena peerem – zdravotnickým pracovníkem, který pro poskytování psychosociální peer podpory získal zvláštní odbornou způsobilost absolvováním certifikovaného kurzu „Peer program péče a podpory zdravotnickým pracovníkům – strategie zvládnání psychicky náročných situací“.
- Podpora je poskytována v situacích, při nichž došlo k zasažení zdravotnických pracovníků nadlimitně psychicky zátěžovou situací, nejčastěji při výkonu zdravotnického povolání.
- Individuální podpora je zaměřena na zmírnění akutních obtíží v náročných životních situacích formou aktivního naslouchání, poskytnutí emoční podpory, empatie, doporučení.
- Skupinová podpora je poskytována prostřednictvím specifických metod, je-li vhodná podpora celého týmu nebo jeho části:
  - a) debriefing – probíhá druhý den až čtyři týdny po události,
  - b) defusing – je poskytován do dvou dnů po události,
  - c) demobilizace – je prováděna bezprostředně po ukončení zásahu zdravotnického týmu.
- Zdravotnický pracovník - peer může být osloven:
  - a) samotným zasaženým zdravotnickým pracovníkem se žádostí o první psychickou podporu po nadlimitně psychicky zátěžových událostech, které souvisely s výkonem profese, či do výkonu práce zasahují,
  - b) koordinátorem SPIS ve zdravotnickém zařízení
  - c) prostřednictvím vedoucího zaměstnance (na různé úrovni vedení) poskytovatele zdravotních služeb se žádostí o poskytnutí první psychické podpory pro zdravotnického pracovníka nebo se žádostí o pomoc při organizaci této psychické podpory.
- V případě, že zdravotnický pracovník - peer pozoruje změnu vnějších projevů vlivem proběhlých nadlimitně psychicky zátěžových událostí u zdravotnického pracovníka, může jej aktivně oslovit.
- Podpora zdravotnickým pracovníkům může probíhat, je-li to vhodné, také v podobě telefonické intervence, či prostřednictvím elektronických médií.
- Zdravotnický pracovník - peer respektuje právo na svobodné rozhodnutí přijmout nebo nepřijmout nabízenou podporu ze strany zdravotnického pracovníka.

- Zdravotnický pracovník - peer zachovává mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem své činnosti. Může je poskytnout pouze se souhlasem zasaženého.
- Zdravotnický pracovník - peer spolupracuje, svou činnost koordinuje s koordinátorem vlastního zdravotnického zařízení či s psychologem SPIS.
- Místo a čas podpory si peer s pracovníkem domlouvá individuálně.
- Individuální peer podpora není uživateli počítána do fondu pracovní doby.
- Kontakty na proškolené peery jsou k dispozici všem zaměstnancům ZZ na .....

4.2. Aktivace a postup intervence u sekundárně zasažených

- Pro poskytování psychosociální intervenční podpory získává zdravotnický pracovník zvláštní odbornou způsobilost absolvováním certifikovaného kurzu „První psychická pomoc ve zdravotnictví – intervenční péče poskytovaná sekundárně zasaženým“.
- Podpora poskytovaná zdravotnickým pracovníkem - interventem je indikována lékařem, či jiným členem zasahujícího zdravotnického týmu a odehrává se v přímé souvislosti s jeho prací nebo zásahem. Je určena sekundárně zasaženým osobám – blízkým pacienta, pozůstalým.
- Podporu poskytuje ve spolupráci s koordinátorem vlastního zdravotnického zařízení a s psychologem SPIS.
- Intervent je aktivován přes Koordinátora SPIS či prostřednictvím telefonu, kontaktní spojení: ..... (konkrétní tel.č. nebo seznam čísel dále v příloze...)
- Zasažený musí s přítomností interventa souhlasit. Interventi nebudou zasahovat v případě agresivních jedinců či osob pod zjevným vlivem omamných látek.
- Úkoly zdravotnického pracovníka - interventa:
  - a) být průvodcem a poskytnout zasaženému první psychickou pomoc s cílem stabilizovat aktuální prožívání; pracovat dle aktuálních možností na místě vhodném pro zpracování psychicky nadlimitně zátěžové události a přispět k normalizaci stresové reakce,
  - b) reflektovat okamžité psychosociální potřeby zasaženého a poskytnout mu základní informace, umožnit ukotvení v prostoru a čase, zasaženým napomáhat při orientaci v nadlimitně psychicky zátěžové situaci a podporovat jejich adaptaci na novou realitu,
  - c) pomáhat plánovat další kroky, jež budou muset zasažení, či pozůstalí učinit v rámci zajištění základního fungování v následných hodinách a dnech, informovat o možnosti využití návazné péče s cílem zajistit kontinuitu odborné pomoci (informační materiály s doporučenými kontakty na centra odborné psychologické a sociálně-právní pomoci),
  - d) podávat, v souladu se svými kompetencemi, pravdivé informace dle potřeby zasažených, vysvětlovat postup zdravotnických pracovníků, případně dalších záchranných složek a usnadňovat práci zdravotnickému týmu při kontaktu s blízkými pacienta,
  - e) v případě úmrtí pacienta doprovodit po dohodě se zdravotnickým týmem a pozůstalými k tělu zemřelého a podpořit jejich důstojné rozloučení,
  - f) respektovat právo zasaženého na svobodné rozhodnutí přijmout nebo nepřijmout nabízenou podporu, zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s výkonem intervenční činnosti,
  - g) účastnit se aktivně edukace, přednáškové činnosti, nácviků, v oblasti první psychické pomoci, zaměřených na zvládnutí kontaktu se sekundárně zasaženými.
- Nejčastější typy událostí indikujících zásah interventa ve ZZ:
  - a) náhlá úmrtí mladých lidí a dětí
  - b) problematika sebevražd
  - c) podpora rodiny pacienta v kritickém stavu
  - d) hromadné neštěstí, mimořádné události
  - e) násilná smrt
  - f) perinatální úmrtí/úmrtí rodičky
  - g) jiné události s jasnými známkami akutní reakce na stres

5. Koordinace SPIS

5.1. Činnosti koordinátora SPIS

- Koordinuje a organizuje peer podporu po proběhlých nadlimitních událostech.
- Organizuje pohotovostní služby a dostupnost interventů
- Organizuje schůzky týmu
- Vede evidenci zásahu interventů
- Organizuje osvětu u zdravotníků
- Spolupracuje s krajským koordinátorem SPIS a odbornými garanty SPIS

5.2. Tým SPIS

Tým SPIS je složen z koordinátora, peerů a interventů. Všichni jsou aktivní členové SPIS. Členové týmu vykonávají svou činnost na základě dohody se zaměstnavatelem a v rámci DPP.

Zpracovali odborní garanti SPIS

Mgr. Vendula Kolářová

PhDr. Lukáš Humpl

PhDr. Lukáš Humpl
garant SPIS ČR